

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ
В КИТАЇ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ПІДГОТОВКУ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВFEATURES OF THE DEVELOPMENT OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS
IN CHINA AND THEIR INFLUENCE ON THE TRAINING OF TEACHERS

У статті виокремлено основні особливості розвитку фізичної культури і спорту в Китаї та розкрито вплив цього процесу на зміст освітніх реформ у сфері фізичного виховання з метою екстраполяції позитивного досвіду в систему фізичного виховання в Україні. Доведено, що Китаю вдалося досягти значних успіхів у економічному й соціальному розвитку, що сприяло розвитку фізичної культури і спорту. Уряд Китайської Народної Республіки докладав чимало зусиль для впровадження фізичної культури в усі сфери життєдіяльності людей і залучення широких верств населення до занять масовою фізичною культурою. Завдяки соціально-економічним реформам у Китайській Народній Республіці налагоджено систему фізичної культури в умовах ринкової економіки, створено необхідну інфраструктуру, поставлено на державний рівень питання оздоровлення населення, розроблено й впроваджено оздоровчі системи фізичного виховання. Визначено, що основними передумовами для здійснення реформ у сфері фізичного виховання стали політичні, економічні та ідеологічні чинники, які сприяли створенню нормативно-правової бази в сфері фізичної культури та спорту, постійному перегляду навчальних планів та програм фізичного виховання, розбудові матеріально-технічної бази, впровадженню обов'язкового фізичного виховання учнів та студентів впродовж всього терміну навчання в закладі освіти, забезпеченню участі молоді у щоденній руховій активності в урочних і позаурочних формах, підготовці кваліфікованих кадрів. Акцентовано увагу на необхідності адаптації успішних китайських практик до українських реалій з урахуванням національних особливостей, що сприятиме модернізації системи фізичного виховання в Україні та підвищенню ефективності формування здорового способу життя серед молоді. Зроблено висновок про доцільність застосування інноваційних методик і підходів, які показали високу результативність у китайському досвіді, для розв'язання актуальних проблем фізичного виховання в українській освітній системі.

Ключові слова: *Китай, заклади освіти, фізична культура спорт, фізичне виховання.*

The article highlights the main features of the development of physical culture and sports in China and reveals the impact of this process on the content of educational reforms in the field of physical education in order to extrapolate positive experience to the system of physical education in Ukraine. It is proved that China has made significant progress in economic and social development, which has contributed to the development of physical culture and sports. The government of the People's Republic of China has made great efforts to introduce physical culture into all spheres of human life and to involve the general population in mass physical education. Thanks to socio-economic reforms in the People's Republic of China, a system of physical culture in a market economy has been established, the necessary infrastructure has been created, the issue of population health has been raised to the state level, and health-improving systems of physical education have been developed and implemented. It is determined that the main prerequisites for the implementation of reforms in the field of physical education were political, economic and ideological factors that contributed to the creation of a regulatory framework in the field of physical culture and sports, constant revision of curricula and physical education programs, development of the material and technical base, introduction of compulsory physical education for pupils and students throughout the entire period of study in an educational institution, ensuring the participation of young people in daily physical activity in classroom and extracurricular forms, training. The author emphasizes the need to adapt successful Chinese practices to Ukrainian realities, taking into account national peculiarities, which will contribute to the modernization of the physical education system in Ukraine and increase the effectiveness of healthy lifestyle formation among young people. It is concluded that it is expedient to apply innovative methods and approaches that have shown high efficiency in the Chinese experience to solve current problems of physical education in the Ukrainian educational system.

Key words: *China, educational institutions, physical culture, sport, physical education.*

УДК 796/799:37.015-057(510)
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/82.2.29>

Шао Чао,
аспірант кафедри педагогіки
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

Харченко С.В.,
докт. філол. наук, професор,
завідувач кафедри журналістики
та мовної комунікації
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

Вступ. Здоров'я людини зумовлене рівнем її фізичного навантаження, якості харчування, розпорядку дня, тривалості перебування на свіжому повітрі тощо. За сучасних умов, коли проблема недостатньої рухової активності різних верств населення у багатьох країнах світу набуває все більшої уваги, система підготовки та професійного розвитку вчителів фізичної культури вимагає оновлення та вдосконалення на державному рівні.

У контексті розв'язання зазначеної проблеми цікавим і корисним є досвід Китаю, оскільки зі стародавніх часів фізична культура і спорт стали

невід'ємною частиною його національних особливостей та традиційних цінностей розвитку.

Серед всіх країн Азії лише в Китаї фізична культура і спорт набули статусу одного з провідних напрямів розвитку системи освіти й оздоровлення нації, що стало можливим завдяки створенню нового типу фізкультурно-оздоровчих, реабілітаційних центрів, спортивних товариств, асоціацій, клубів у процесі здійснення соціально-економічних реформ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фізична культура та спорт є історичним феноменом,

який вивчений не повністю, хоча є досить унікальним, зокрема такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як Н. Давидова, С. Єрмаков, В. Кукса, Є. Приступа Р. Тягур, Л. Сущенко, Б. Шиян, А. Цюнь, О. Худолій, Цуй Лун, Я. Яців зазначають, що фізична культура є першим та базовим видом культури, який формує людину.

Деякі аспекти підготовки та професійного розвитку викладачів фізичного виховання в Китаї стали предметом досліджень Г. Глоби, Р. Джонси, А. Каянус, Ж. Козіної, Ляо Кун, В. Сяофей та ін.

Слід зазначити, що роботи зазначених попередніх науковців досить широко висвітлюють досліджувану проблему, але потребують регулярного оновлення та осучаснення, оскільки вимоги до викладачів залежать від ідеології суспільства, змін науково-технічного прогресу, нормативно-правової бази та інших чинників.

Мета дослідження – проаналізувати генезис фізичної культури та спорту в Китаї та розкрити вплив цього процесу на зміст освітніх реформ у сфері фізичного виховання для можливого подальшого творчого запозичення та використання в Україні.

Методи дослідження. У процесі дослідження було використано такі методи: теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури та документальних матеріалів, метод системного аналізу, історико-логічний метод.

Виклад основного матеріалу дослідження. Упродовж першої половини ХХ ст. життя Китаю було наповнено боротьбою за владу всередині країни, революціями та японською окупацією. Одним з поворотних моментів в історії Китаю було створення комуністичної партії в 1921 р., лідером якої став Мао Цзедун. Надалі майже впродовж 30 років в Китаї йшла боротьба між комуністичною партією та партією націоналістів на чолі з Чан Кайши, що закінчилася перемогою Мао Цзедуну. Під час Другої Світової війни схід Китаю знову окупували японці, які покинули країну після капітуляції.

Після Другої світової війни розвиток фізичної культури та спорту визначився умовами, пов'язаними з утворенням системи соціалізму і крахом колоніалізму. Розпад світу на різні суспільні системи і групи держав призвів до утворення трьох напрямків у розвитку фізичної культури і спорту: в країнах соціалізму, в тих, що розвиваються, і капіталістичних країнах.

Розвиток фізичної культури в країнах соціалізму проходив у кілька етапів.

Наприкінці 40-х – початку 50-х рр. ХХ ст. в цих державах були створені комітети з фізичної культури та спорту. Вони відповідали за їх стан і подальший розвиток, удосконалення систем фізичного виховання, зміцнення здоров'я громадян [5, с. 201].

На початку заснування Китайської Народної Республіки у 1949 р. голова уряду Мао Цзедун висунув керівні принципи освіти: «Бути здоровим – на першому місці, а навчатися – друге», «Мати гарне здоров'я, добре навчатися і добре працювати» [1, с. 141]. У зв'язку з цим, у 1951 р. Центральний народний уряд Державної ради ухвалив «Рішення про покращення здоров'я учнів у навчальних закладах на всіх рівнях». У ньому підкреслювалося, що покращення здоров'я учнів має велике значення для успіхів у навчанні і вихованні сучасного сильного молодого покоління. У цьому документі також було відзначено, що фізичне виховання є невід'ємною частиною навчання та адміністрації навчальних закладів всіх рівнів повинні розглядати фізичне виховання в якості пріоритету своєї роботи, а також визначати рівень здоров'я учнів як критерій оцінки власної роботи [6, с. 134]. Це мало великий вплив на подальший розвиток фізичного виховання.

Водночас, під впливом радянської системи у КНР сформували систему фізичного виховання, цілі якої включали в себе набуття знань, оволодіння руховими навичками та технологіями, дотримання ідеальної техніки виконання вправ.

Хоча варто відзначити, що статус шкільного предмета фізичному вихованню у Китаї було надано ще у 1903 р. Крім того, у той час «Конституція школи», розроблена урядом Цин, передбачала, що різні типи шкіл на всіх рівнях повинні розробити та впровадити навчальну програму гімнастики.

На сьогодні, після більш ніж ста років розвитку можна простежити вдосконалення методів і форм фізичного виховання під впливом китайської ідеології.

За останні сто років фізичне виховання Китаю ввібрало в себе різні системи навчання: радянську, японську, яка походить від американської, та інші освітні елементи закордонних культур.

Уряд КНР пішов шляхом реформування системи фізичної культури і спорту з метою виховання здорової і сильної нації, керуючись при цьому, в першу чергу, принципом «Здоров'я нації понад усе» [3, с. 107]. Оптимальному і прискореному досягненню поставлених цілей слугували перетворення нормативно-правової бази, в якій відображається система реформування фізичної культури закладів загальної середньої та вищої освіти, розширення кількості спортивних об'єктів, а також введення спортивних стандартів, до досягнення яких має прагнути населення.

Одним з аспектів розвитку спортивного життя в Китаї є державне регулювання і контроль за спортивною діяльністю. Збільшення фінансування спортивного будівництва на всій території КНР призвело до підвищення результативності спортивних досягнень, посилення заходів охорони

здоров'я у вищих, середніх і початкових закладах освіти.

У Китаї кожний освітній щабель, починаючи з молодшої школи і закінчуючи закладами вищої освіти, має свої певні завдання з розвитку фізичної культури і спорту. У 1961 р. уряд затвердив «Спортивний навчальний план для початкових та середніх шкіл» [8], де підкреслювалася важливість посилення освіти з фізичного виховання з метою покращення фізичного стану учнів.

До «культурної революції» в період 1957–1966 рр. суспільний лад Китаю формувався під девізом соціалістичного розвитку. Китайський уряд під гаслом «Великий стрибок вперед» ініціював різні програми, щоб зменшити різницю між містом і провінцією, промисловістю і сільським господарством, скоротити відставання від західних індустріальних країн і прискорити перехідний період до комунізму [6, с. 124]. Політична напруга між СРСР і Китаєм, повені та посухи, як і відсутність економічного контролю, зумовили невдачу в їх реалізації і призвели до великого голоду. Від такої ситуації постраждав і спорт.

Під час «культурної революції» 1966–1976 рр. Державна спортивна комісія була поставлена під військовий контроль. Перестали проводитися спортивні змагання, заклади вищої освіти більше не набирали студентів на спеціальності, пов'язані з фізичною культурою і спортом, були закриті спортивні газети і журнали, припинили роботу спортивні науково-дослідні інститути. Масовий спорт ще продовжував існувати у всіх провінціях Китаю, але спорт вищих досягнень практично повністю знищили. Політичні розбіжності з комуністичною партією СРСР зумовили самоізоляцію керівництва КНР, що вкрай негативно відбилася на її співпраці з іншими країнами, оскільки для міжнародної громадськості ця країна була закритою довгі роки.

Після впровадження політики реформ та відкритості з 1978 р. система фізичного виховання в Китаї почала швидко відновлюватися та розвиватися. Фізичне виховання в цей період все більше пристосовувалося до вимог соціального та всебічного розвитку учнів. У 1978 р. Департамент освіти розробив «Програму фізичного виховання в звичайних середніх школах» та випустив «Тимчасові правила шкільного спорту та охорони здоров'я», а також інші нормативно-правові документи, які були спрямовані на удосконалення системи шкільного фізичного виховання та критерії її ефективності з урахуванням специфіки соціалістичної країни. Загалом низка законів, прийнятих урядом Китаю в цей період, мала глибоке стратегічне значення для вдосконалення роботи з фізичного виховання. З початку реформи відкритості у Китаї склалася нова ситуація, яка характеризувалася стабілізацією політики, «бумом» економіки та диверсифікацією культури, які обумовлювали

великі можливості для розвитку фізичного виховання. Для досягнення якісної освіти КНР відмовилася від зразку радянської освіти, яка була надто централізованою. Розвиток локальної фізичної культури Китаю з урахуванням основних всесвітніх тенденцій став основою фізичного виховання країни, роль якого поступово зростала і перетворювалася у частину культивування здорового способу життя. Низка урядових положень, що стосувалися фізичного виховання, стандартизували та гарантували його розвиток, а також були свідченням того факту, що уряд надає великого значення фізичному вихованню. Починаючи з 1970-х рр., Китай почав впроваджувати «Стандарти фізичної підготовки», а потім були розроблені «Національні стандарти фізичної культури» – нормативний документ, що його затвердила Державна рада. Він мотивує населення брати активну участь у фізичному вихованні та складанні тестів. Цей документ також тісно пов'язаний з курсом шкільного фізичного виховання та позанавчальної діяльності з фізичної підготовки.

У 1992 р. Китай «Положенням про фізичне виховання та учнівську легку атлетику» постановив, що фізичне виховання у школі надається з 1 по 12 класи [6, с. 216]. Задовільне складання іспиту з фізичного виховання є необхідною умовою для просування на наступний ступінь класу і школи. Процес фізичного виховання в школах Китаю спрямований на виховання у школярів ідеї «довічних» занять фізичними вправами і спортом, розвиток системи знань про фізичну підготовку, рухові навички і звички активної рухової діяльності, у тому числі в позаурочний час. У Китаї ведеться робота з упровадження фізичної культури як одного із предметів для вступних іспитів в окремі ЗВО. Цей досвід постійно узагальнюють і вдосконалюють для подальшого поширення. У 1992 році уряд визнав головним пріоритетом здорове навчання, яке передбачало розвиток фізичної та інтелектуальної сфери учнів, майбутніх будівників соціалізму. При цьому фізичне виховання здійснювалося у навчальний та позанавчальний час у різних формах.

У 1995 р. КНР взяла за основу американські національні стандарти з фізичного виховання NASPE, мета яких полягала в розробці системи освіти, яка підтримує всебічний розвиток дітей, і Міністерство освіти КНР розробило та видало закон «Про фізичне виховання і спорт», що встановив сім вимог, яким повинні відповідати загальноосвітні школи:

- фізичне виховання є обов'язковою складовою шкільної освіти;
- заняття з фізичного виховання побудовані у вигляді академічних курсів, які регулярно оцінюються і достатні для задоволення потреб учнів;

- кількість годин, відведена на фізичне виховання, повинна включати в себе участь школярів у щоденних спортивних заходах;

- пропонуються різні програми післяшкільного навчання, тренінги і спортивні змагання; щорічно проводяться міжшкільні спортивні зустрічі;

- вчителі фізичного виховання повинні бути кваліфікованими відповідно до національних правил;

- обладнання та устаткування повинні використовуватися тільки для виконання фізичних вправ;

- необхідно забезпечити медичний нагляд за станом учнів [3, с. 107].

Особливе значення у сфері регулювання спортивного життя КНР має низка документів, серед яких передусім слід назвати «Національну програму по зміцненню здоров'я» прийняту в 1995 р., згідно якої зміцнення здоров'я молоді та дітей сприяє зростанню могутності держави і процвітання всього суспільства [3, с. 108]. Метою цього нормативного документа був координований розвиток фізичної культури і спорту в межах національної економіки і національної специфіки. Передбачалося, що до кінця XX ст. фізичне виховання повинно розвиватися, враховуючи відмінності регіонів; кількість людей, що постійно займаються спортом, має збільшуватися; стан організму людей повинен кардинально покращитися. Згідно з цим документом, передбачалося триступеневе реформування фізичної культури і спорту, яке буде охоплювати всі верстви населення: студентську молодь, дітей, жінок, інвалідів. Характерною особливістю «Національної програми по зміцненню здоров'я» є розширення соціальної бази фізично активного населення, до складу якої включалося не тільки міське, а й сільське населення.

У 2000 р. Комуністична партія Китаю призначила цільову групу вчених, викладачів закладів вищої освіти та фахівців для складання національних стандартів фізичної освіти. У липні 2001 р. було опубліковано перший національний стандарт – «Стандарт фізичного виховання та здоров'я», який почали впроваджувати у школи по всій країні, використовуючи керівний принцип «Бути здоровим – на першому місці». На відміну від США, у нових стандартах Китаю об'єднали зміст фізичного виховання та медичної освіти в єдиний набір стандартів.

Наступним кроком китайського керівництва на шляху реформування фізкультурного та спортивного життя країни було прийняття «Повідомлення Міністерства освіти, державного управління спорту та центрального офісу Комуністичного союзу молоді про загальнонаціональний масовий розвиток «сонячної фізичної культури і спорту учнів» з метою «за всяку ціну досягати стандартів здорового тіла і духу» [8]. Упродовж трьох років

потрібно було досягти того, щоб 85 % закладів освіти повністю виконали «стандарт фізичного здоров'я учнів», а 85 % учнів щодня займалися тренуваннями не менше однієї години і оволоділи звичайними спортивними вміннями і сформуvalи спортивні навички, а також підвищили власний рівень фізичного здоров'я.

Проте, дослідження фізичних показників учнів КНР виявили, що фізичні якості учнів початкової і середньої школи, особливо сила, витривалість, а також фізіологічні характеристики продовжували погіршуватися, водночас збільшувалась кількість учнів, які страждали ожирінням, мали поганий зір. У зв'язку з цим у 2005 р. було видано «Повідомлення Міністерства освіти щодо забезпечення учнів початкової і середньої школи щоденної спортивною діяльністю», яке передбачало поглиблення реформ освіти і загального посилення її якості.

Позитивною особливістю нормативно-правового забезпечення КНР в сфері фізичної культури і спорту є мобілізація кадрових партійних і непартійних ресурсів для досягнення поставлених цілей, створення чіткого механізму організації та управління процесами розвитку. Метою реалізації «Погляду державного центрального бюро фізичного виховання і спорту Міністерства освіти щодо посилення роботи з фізичного виховання в школах і поліпшенню здоров'я учнів», прийнятого у 2006 р., є забезпечення якісної повноцінної освіти, виховання моральних якостей і всебічного розвитку підростаючого покоління для забезпечення конкурентоспроможності КНР [9]. Цей документ передбачав посилення роботи з фізичного виховання і поліпшення здоров'я учнів, оскільки шкільна фізкультура сприяє всебічному розвитку школярів, вона відіграє значну роль у вихованні доброчесності, формує дух патріотизму, колективізму, а також сприяє збереженню національної культурної спадщини. Для досягнення поставлених на державному рівні завдань, передбачалося вирішення таких питань як: поліпшення якості освіти, що досягається за рахунок реалізації гасла «Людина – понад усе»; збільшення кількості занять фізкультурою – не менше однієї години на день; розширення вибору форм позакласних занять фізичним вихованням; залучення до спортивних змагань найбільшої кількості людей; збільшення кількості спортивних заходів; урахування кліматичних особливостей областей КНР при плануванні заходів з розвитку рухової активності громадян, а також розширення державного впливу у сфері фізичної культури і спорту КНР за допомогою збільшення фінансування та інформаційна підтримка спортивної активності населення.

Окремої уваги заслуговує «Положення про реформування екзаменаційної системи країни і підвищення рейтингу фізичної культури», як

обов'язкового тесту під час випускних і вступних іспитів [7]. Аналіз документа свідчить про розширення заходів із залучення більшої кількості населення до занять фізичною культурою і спортом. З огляду на складність вступу до ЗВО КНР і обмеженість кількості студентських місць, стимулом до занять фізичною культурою і спортом для учнівської молоді є можливість здобуття вищої освіти, що також прописана в даному документі. Так, обов'язковий іспит з фізичної культури в школах є важливою складовою під час вступу до ЗВО. Метою цього положення є залучення до активної спортивної діяльності інтелектуальної молоді, яка зацікавлена в отриманні вищої освіти, а в подальшому може стати інтелектуальною основою китайського суспільства [7].

Окрім документів, що стосуються організації та змісту фізичного виховання, коштів та устаткування для здійснення процесу фізичного виховання, особлива увага приділяється кваліфікації вчителів. Для роботи вчителем фізичної культури на різних щаблях освіти кандидат повинен мати відповідну кваліфікацію, яку можна здобути впродовж чотирирічного терміну навчання у відповідних університетах та трирічного терміну навчання у коледжах. Спеціальну фізкультурну освіту надають у КНР більше 20 університетів та 60 коледжів [7].

За останні 20 років КНР вдалося досягти значних успіхів у економічному й соціальному розвитку, що сприяло розвитку фізичної культури і спорту. Основою такого розвитку стало те, що уряд КНР прикладав чимало зусиль для впровадження фізичної культури в усі сфери життєдіяльності людей і залучення широких верств населення до занять масовою фізичною культурою [2, с. 5]. Про це свідчать такі базові документи уряду і Комуністичної партії КНР як: «Основні положення реформи розвитку фізичної культури і спорту в 2001–2010 рр.», «Програма сільського спорту», «План здоров'я нації на 2001–2005 рр.» тощо [4, с. 24].

Ще одним фактором, який сприяв просуванню реформ, була підготовка та проведення Олімпійських ігор 2008 р. в Пекіні, а також цілеспрямована підготовка спортсменів до досягнення високих результатів на цих змаганнях як національне та політичне завдання. Успіх Китаю забезпечувався державним контролем, підтримкою та фінансуванням розвитку спорту; великими людськими та фінансовими ресурсами; цільовим розподілом фінансових коштів; цільовим використанням позитивного досвіду спортивних систем різних країн; концентрацією сил; підтримкою суспільства; концентрованою, спланованою, цілеспрямованою і централізованою підготовкою спортсменів; великим значенням дитячого і юнацького спорту; жорсткою системою відбору; науково-методичним

забезпеченням та участю національних науково-дослідних інститутів; використанням надсучасного спортивного обладнання; фізичною і морально-вольовою підготовленістю китайських спортсменів; підключенням іноземних експертів тощо.

Завдяки соціально-економічним реформам у КНР налагоджено систему фізичної культури в умовах ринкової економіки, створено необхідну інфраструктуру, поставлено на державний рівень питання оздоровлення населення, розроблено й впроваджено оздоровчі системи фізичного виховання.

На сучасному етапі розвитку КНР фізичне виховання перетворилося у диверсифіковану культуру. Основними напрямками діяльності уряду в сфері фізичної культури спорту є: фізичне виховання, система громадського спорту, фізкультурний рух серед літніх людей і інвалідів, дитячо-юнацький і резервний спорт, спортивний рух в сільській місцевості.

Важливим є те, що окремими напрямками розвитку в Китаї виділені: розширення системи спортивних змагань, будівництво спортивних споруд і вдосконалення системи підготовки громадських кадрів. Це говорить про те, що уряд розвиває не тільки окремі напрями фізичної культури, але й створює необхідні умови для занять.

Узагальнюючи результати аналізу особливостей розвитку фізичного виховання і спорту в КНР, визначили, що основними передумовами реформування сфери фізичного виховання стали:

- політичні – подолання внутрішньополітичних протистоянь, протистояння Японії, перемога Комуністичної партії Китаю в громадянській війні (1946–1949 рр.), встановлення соціалістичного режиму, «закритість» країни від зовнішньоекономічних зв'язків (1960–1970-ті рр.), економічні реформи та політика «відкритості» після зміни влади (1978 р.);

- економічні – індустріалізація промисловості, налагодження зовнішньоекономічних зв'язків, відхід від агресивної політики, налагодження економічного розвитку та промисловості, підняття рівня життя населення, подолання бідності, розвиток науки і техніки, підготовка до проведення Олімпійських ігор 2008 р.;

- ідеологічні – повалення імперіалізму, феодалізму та бюрократичного капіталізму з подальшою побудовою «соціалістичної держави з китайською специфікою».

Названі передумови стали поштовхом до створення нормативно-правової бази в сфері фізичної культури та спорту, постійного перегляду навчальних планів та програм фізичного виховання, розбудови матеріально-технічної бази, впровадження обов'язкового фізичного виховання учнів впродовж всього терміну навчання в школі, забезпечення участі дітей у щоденній руховій активності в урочних і позаурочних формах, підготовки кваліфікованих кадрів.

Отже, аналіз літератури та документальних матеріалів свідчить, що Китайській Народній Республіці вдалося перебороти внутрішньо- та зовнішньополітичні розбіжності, економічну кризу та, завдяки соціально-економічним перетворенням, вивести систему фізичного виховання та спорту країни на високий рівень розвитку. Досвід КНР у сфері реформування фізичної культури є цінним для України щодо грамотного створення нормативно-правової бази та забезпечення виконання директив у галузі фізичного виховання.

Перспективи подальших досліджень полягають в узагальненні досвіду розвитку систем фізичного виховання в країнах Азіатсько-Тихоокеанського регіону.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Го Цзянцян, Лі Ронг. Розвиток спортивного дозвілля у Стародавньому Китаї та його цінність для сучасної спортивної культури. Успіхи фізичного виховання. 2017. С. 141-148.

2. Тягун Р.С. Історія олімпійського руху: базові терміни, таблиці, схеми. Івано-Франківськ, 2017. 275 с.

3. Dai G., Shao C., and Bao C. The impact of sports policy in different periods in China on sport. Shi ji qiao, 2011. No. 7, pp. 107-108.

4. Li, B. Tutorial for Outline of the Healthy China 2030 Plan; People's Medical Publishing House: Beijing, China, 2021; p. 24.

5. Fan H., Tan H. Sport in China: Conflict between tradition and modernity, 1840s to 1930s. The International Journal of the History of Sport, 2002. No. 19, 189-212.

6. Sport and Physical Education in China. Front Cover Robin Jones, James (Jim) Riordan. Taylor & Francis, Sep 11, 2002. Sports & Recreation. 280 p.

7. Professional qualification certificate is introduced for PE teachers. URL: <https://zhidao.baidu.com/question/395410211490862645.html>.

8. Education Degree Program in China – Physical Education. URL: <https://www.mfa.gov.cn/ce/cenp/eng/Education/t167598.html>.

9. Study Physical Education at China Universities & Colleges. URL: http://www.besteduchina.com/physical_education.html.